

Oponentský posudek bakalářské práce Petry Volné, DiS.

Název bakalářské práce: „*Sídliště bylanské kultury v Tuřanech*“, 206 stran, z toho 115 stran textu, 24 obrázků, 70 tabulek, 24 grafů, příloha: osteologický rozbor (Lenka Kovačiková, 2017). Ústav historických věd, Fakulta filozofická, Univerzita Pardubice, 2017.

Materiálovou základnou bakalářské práce Petry Volné se stal záchranný archeologický výzkum na katastru obce Tuřany-Byseň (okr. Kladno), kde byla v roce 2010 při pokládce vodovodu prozkoumána čtveřice sídlištních objektů kultury bylanské (Unger 2010; cf. citace v práci). Cílem předložené práce bylo zpracování a vyhodnocení příslušných movitých a nemovitých nálezů.

Textová část práce je členěna do jedenácti hlavních kapitol. V úvodních částech práce jsou nastíněny přírodní podmínky (kap. 2), dějiny bádání (kap. 3) a okolnosti výzkumu (kap. 4). Pečlivou přípravu prokazuje autorka v páté kapitole, kde vyčerpávajícím způsobem nastiňuje metodiku, jakou bude postupovat. Zcela zřetelně přitom formuluje postup, jaký použila při popisu a následné analýze keramiky. Bazální a podstatnou část práce tvoří neodmyslitelný katalog situací a nálezů (kap. 6, str. 12-70). Celý katalog je přehledně strukturovaný, přičemž jsou zde stručně a výstižně uvedena veškerá primární data, která čtenáři umožňují snadnou orientaci s nálezovým souborem a jeho verifikaci. Následuje poněkud stručná, avšak správná interpretace nálezových situací (kap. 7).

Jádro bakalářské práce tvoří výsledky vlastní analýzy (kap. 8), kde autorka formuluje nejen základní, ale i velmi detailní poznatky, přičemž prokazuje vynikající schopnosti při práci se sídlištním keramickým materiálem kultury bylanské. Velmi žádoucí je přitom fakt, že se pole její působnosti neomezilo jen na kvalitativní analýzu keramických nálezů, ale opírá se i o pilíř kvantitativní analýzy. K vyhodnocení jí posloužily databázové informační systémy, což jí umožnilo vynést výsledná data do přehledně strukturovaných grafů (graf 1-24). Získala tak vypovídající šíři informací a spektrum objektivních dat o sídlištních keramických souborech. Z metodologického hlediska se jedná o velmi dobře popsany, zpracovaný a analyzovaný nálezový soubor. Snad jediný dílčí element, který ještě mohla autorka zohlednit v analýze keramiky, mohl být třetí rozměr, a sice síla střepu. Z celé analýzy vyplývá, jak velkou pozornost věnovala nejen úpravám povrchu jednotlivých keramických fragmentů, ale i typům a způsobům jejich výzdoby. Opět se na tomto příkladu ukazuje, jak velkou roli hraje právě výzdoba při pokusu o typologicko-chronologické vymezení nálezových souborů doby halštatské. Značně fragmentovaný, a tím pádem determinovaný sídlištní materiál rozřídila P. Volná v maximální míře možností podle morfologicko-typologického hlediska, což jí v další fázi umožnilo nálezy z výplní analyzovaných objektů adekvátně zařadit do dílčích fází kultury bylanské. Ve snaze o co možná nejpreciznější dataci objektů se však v jednom případě uchýlila k poněkud mechanickému zařazení. To je patrné u obj. 501 (otopného zařízení), který rámcově řadí pouze s ohledem na „prostorovou blízkost“ vůči polozemnici do odpovídajícího stupně Ha C2-Ha D1 (str. 108), přestože z výplně tohoto objektu nedisponuje žádným datovacím materiálem. Na druhou stranu lze ocenit autorčinu snahu o zjištění míry fragmentarizace střepů, což jí umožnilo interpretovat způsob zániku a zaplňování objektu typu polozemnice (str. 85-89).

Pozitivním přínosem práce je, že se autorka neomezila jen na tradiční hodnocení keramických nálezů, ale náležitou pozornost věnovala rovněž zdánlivě „neatraktivním“ a mnohdy opomíjeným nálezům mazanice (kap. 8.2). Největší výhrady lze tak mít jen k interpretaci výzdoby plochých kotoučů, u nichž autorka uvádí, že disponovaly na povrchu šedivým povlakem a vrypovanou výzdobou (str. 78, 82), což považuje mylně za znak malování (str.

82). Stručně zhodnotila též kamenné artefakty (kap. 8.3) a přihlédla k provedené osteologické analýze Lenky Kovačikové (kap. 8.4). Díky široké škále analyzovaných nálezů se autorce podařilo vykreslit ucelený obraz o aktivitách odehrávajících se uvnitř sídlištního areálu kultury bylanské v Tuřanech, který zhodnotila v dobře formulovaném závěru (kap. 11).

Bakalářskou práci lze celkově ocenit jako kvalitně připravenou a strukturovanou. Ze stylistického hlediska je koncipována přehledně a psána srozumitelným jazykem, přičemž autorka prokazuje dobrou znalost standardně používané terminologie a typologie podle M. Fridrichové a D. Kouteckého. Z uvedených citací a předloženého seznamu literatury mj. vyplývá, že se autorka dobře orientuje v sídlištní problematice doby halštatské. Současně disponuje dostatečně kvalitní znalostí odborné literatury nejen staršího data, ale i nedávného vydání. Uvedeny jsou však nicméně poměrně hojné nepřesnosti: např. v soupisu literatury chybí práce D. Kouteckého o pozdně halštatském sídlišti v Tuchomyšli citovaná na str. 79 (pozn. 113); u citace č. 31 (str. 115): chybně „*podzemnice*“ namísto polozemnice; či často v textu opakující se chybná citace č. 11 (str. 113): nejde o rok „2004“, ale 2014, a nejde o „*východočeskou*“, ale východostřeďočeskou skupinu kultury bylanské (pozn. 34, 67, 74 ad.).

Za zcela nadstandardní lze označit úroveň kresebné dokumentace nálezů, jež představuje výsledek zjevně dlouhodobého autorčina úsilí. Obdivuhodná je přitom nejen technika a vynikající kvalita předvedených kreseb, ale především jejich objem čítající neobvyklých 70 tabulek.

Přes některé kritické připomínky je nutno práci P. Volné vyzdvihnout, protože značným způsobem posouvá poznání sídlištní problematiky doby halštatské. Jedná se totiž o vzácný příklad moderně prozkoumaného a příkladně analyzovaného sídlištního souboru bylanské kultury, jež může ve všech ohledech sloužit jako ukázkový, a to pro oblasti středních a severozápadních Čech. Pokud by snad někdo namítl, že „pouhé“ 4 sídlištní objekty kultury bylanské nepředstavují nikterak zásadní nálezový celek, pouze na závěr připomenu, že autorka vlastnoručně zpracovala a analyzovala úctyhodný soubor čítající mj. 2841 keramických fragmentů a vážící bezmála 70 kg (str. 71). Vzhledem k doposud marginálnímu počtu analyzovaných sídlištních souborů kultury bylanské a téměř třicetileté proluce, která nastala odchodem Marie Fridrichové, jež se bezmála jako jediná v Čechách systematicky věnovala této problematice, se jedná o počin ze strany autorky o to cennější.

Předložená bakalářská práce Petry Volné ve všech ohledech splňuje kritéria kladená na tento typ prací a vřele ji doporučuji k obhájení. Po redakčních úpravách je možno tuto práci rovněž doporučit k publikování v některém z odborných periodik (kupř. v časopise „Archeologie ve středních Čechách“).

Navrhovaná klasifikace: výborně (1).

V Mostě, dne 27. 7. 2017

Mgr. Marek Půlpán

oponent

